

Piotr Podsiadło

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Wyłączenia grupowe jako przykład regulacji dopuszczającej pomoc publiczną w Unii Europejskiej

1. Wprowadzenie

Światowy kryzys gospodarczy rozpoczął się od sektora instytucji finansowych i od jego ratowania rozpoczęła się w Unii Europejskiej, na niespotykaną dotąd skalę, akcja udzielania pomocy publicznej przez państwa członkowskie. Skutki kryzysu szybko dotknęły również przedsiębiorstwa gospodarki realnej, które zaczęły napotykać trudności w pozyskiwaniu wystarczającego i niedrogiego kapitału inwestycyjnego i obrotowego. Dlatego też, oprócz udzielania od września 2008 r. sektorowi bankowemu dużych kwot pomocy w celu ułatwienia dostępu do pożyczek międzybankowych, aby zapewnić możliwość dalszego udzielania pożyczek dla gospodarki, państwa członkowskie zdecydowały się także na udzielanie pomocy publicznej konkretnym przedsiębiorstwom. W celu zapewnienia zgodności tej pomocy z unijnym prawem konkurencji w zakresie pomocy publicznej oraz koordynacji wszystkich działań antykryzysowych w Unii Europejskiej, Komisja Europejska podjęła natychmiastowe i zróżnicowane działania, w tym przyjęła plan naprawy gospodarczej¹ oraz tymczasowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa². W tymczasowych ramach prawnych zostały okre-

¹ Komunikat Komisji do Rady Europejskiej – Europejski plan naprawy gospodarczej, Bruksela, 26.11.2008, KOM(2008) 800 wersja ostateczna.

² Tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego, wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 83 z 7.04.2009 r., z późn. zm. w Dz.Urz. UE C 261 z 31.10.2009 r., s. 2 oraz Dz.Urz. UE C 303 z 15.12.2009 r., s. 6.

ślone warunki dopuszczalności pomocy antykryzysowej na dwa sposoby. Pierwszym była zmiana aktualnie obowiązujących ram prawnych, natomiast drugi sposób to stworzenie nowych instrumentów. W obydwu przypadkach uznanie pomocy publicznej za dopuszczalną było zdecydowanie łatwiejsze, niż gdyby to miało miejsce w „normalnych warunkach gospodarczych”.

Tymczasowe ramy prawne obowiązywały do 31 grudnia 2010 r. Mając na uwadze potencjalne zakłócenie konkurencji na rynku wewnętrznym, które spowodowane zostało dodatkowymi możliwościami udzielania pomocy publicznej, należy postawić pytanie, czy znoszenie na podstawie tymczasowych ram prawnych ograniczeń dla finansowania działalności gospodarczej było tylko precedensem w unijnym prawie konkurencji, czy może też będzie stanowiło to od teraz punkt wyjścia do udzielania pomocy publicznej w znacznych rozmiarach w związku z występującymi zaburzeniami na określonych rynkach. Jest to istotne pytanie, ponieważ od 2005 r. Komisja realizowała program reformy systemu pomocy publicznej w Unii Europejskiej, który opierał się na czterech zasadach przewodnich³. Należały do nich: mniejsza i lepiej ukierunkowana pomoc publiczna, precyzyjne podejście gospodarcze, skuteczniejsze procedury, lepsze egzekwowanie, większa przewidywalność i zwiększona przejrzystość, a także odpowiedzialność ponoszona wspólnie przez Komisję Europejską i państwa członkowskie. W planie naprawy gospodarczej zostało wyraźnie zaznaczone, że wszelkie podjęte działania zmierzające do stworzenia jak najszybszego i jak najefektywniejszego dostępu do zewnętrznego finansowania oraz odblokowania kredytów umożliwiających kontynuowanie działalności przez przedsiębiorstwa, muszą być zgodne z rynkiem wewnętrznym i regułami konkurencji, w tym zwłaszcza pomocy publicznej. Pomimo to w niektórych przypadkach priorytety reformy pomocy publicznej ulegały „czasowemu zawieszaniu”.

Lekcją płynącą z doświadczeń kryzysu finansowego i gospodarczego powinno być uznanie środków pomocowych wprowadzonych w związku z kryzysem za działanie doraźne i jednorazowe, które było uzasadnione jedynie rozmiarami skutków kryzysu dla przedsiębiorstw różnych sektorów. Pomoc ta powinna opierać się na regułach pomocy sektorowej, która w Unii podlega ścisłemu nadzorowi i reglamentacji, a zwłaszcza regule *one time last time*, czyli „po raz pierwszy, a jednocześnie po raz ostatni”. Obecnie większość skutków kryzysu została już zniwelowana i dlatego też państwa członkowskie powinny powrócić do programu reformy pomocy publicznej i przy jej udzielaniu kierować się przede wszystkim zawartym w programie wnioskiem Komisji, że „w pewnych przypadkach zostało stwierdzone małe prawdopodobieństwo, aby całe kategorie pomocy, przyczynia-

³ *Plan działań w zakresie pomocy państwa. Gorzej i lepiej ukierunkowana pomoc państwa: mapa drogowa reformy pomocy państwa na lata 2005–2009*, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, 7.06.2005, KOM(2005) 107 końcowy.

jąc się do osiągnięcia celów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, wywarły negatywny wpływ na konkurencję na poziomie Unii”⁴. W związku z tym włączono do szerszego stosowania tzw. wyłączenia grupowe, dzięki czemu środki spełniające kryteria określone w takich szczególnych instrumentach mogły być przyznawane bez ich wcześniejszego zgłaszania Komisji. Stanowi to istotne ułatwienie procedury udzielania pomocy oraz zdecydowanie przyspiesza sam proces. Państwo członkowskie po zgłoszeniu i zatwierdzeniu programu pomocy może zasadniczo przyznawać pomoc indywidualną bez konieczności dalszego zawiadamiania Komisji. Indywidualne zgłoszenie jest wymagane tylko w przypadku znaczących indywidualnych wniosków w ramach programów pomocy przekraczających pewne progi oraz w przypadku pomocy przyznanej poza programem (pomoc *ad hoc*). Podkreślić także należy, że wyłączenia grupowe stanowią również istotny instrument osiągnięcia wskazanych w programach pomocy antykrzysowej celów średnio- i długoterminowych, wśród których wskazano na zachęcanie przedsiębiorstw do ciągłego inwestowania w przyszłość, szczególnie w gospodarkę opartą na trwałym wzroście. Promowanie celów przyszłościowych, takich np. jak inwestycje w technologie innowacyjne i ekologiczne, idealnie wkomponowuje się w kategorie pomocy udzielanej w ramach wyłączeń grupowych.

Celem artykułu jest przedstawienie zasad dopuszczalności pomocy publicznej w państwach członkowskich UE, ze szczególnym uwzględnieniem przyjętego przez Komisję Europejską w 2008 r. ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych (GBER)⁵, na mocy którego państwa członkowskie zwolniono z obowiązku zgłaszania Komisji licznych środków pomocy państwa. Wprowadzenie tego rozporządzenia było jednym z głównych elementów reformy systemu pomocy państwa podjętej przez Komisję w ciągu ostatnich kilku lat. Reforma ta stanowiła istotny krok w kierunku zmniejszenia biurokracji i przejaw nowoczesnego podejścia do kontroli pomocy państwa, wnosząc wkład do zakończonej w 2010 r. strategii lizbońskiej, która służyła realizacji takich celów, jak zrównoważony rozwój, podnoszenie konkurencyjności przemysłu UE, zwiększenie zatrudnienia oraz spójności społecznej i regionalnej. Przyjęta w artykule teza badawcza opiera się na stwierdzeniu, że w okresie kryzysu finansowego i gospodarczego pomoc publiczna udzielana przez państwa członkowskie w ramach wyłączeń grupowych wykazywała tendencję rosnącą, stanowiąc tym samym, obok środków tymczasowych kierowanych do zagrożonych przedsiębiorstw, jeden

⁴ *Report from the Commission: State Aid Scoreboard Report on State Aid Granted by the EU Member States – Autumn 2010 Update*, Brussels, 1.12.2010, COM(2010) 701 final, s. 11–12.

⁵ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych lub GBER), Dz.Urz. UE L 214 z 9.08.2008 r.

z najważniejszych czynników gwarantujących skoordynowane przeprowadzenie procesu naprawczego w perspektywie średnio- i długookresowej, zapewniając jednocześnie utrzymanie rynku wewnętrznego w nienaruszonym stanie.

2. Pomoc publiczna w prawie konkurencji Unii Europejskiej

Prawna regulacja problematyki pomocy państwa stanowi element ochrony mechanizmu konkurencji, który został uznany w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)⁶ za jedno z podstawowych narzędzi realizacji wytyczonych w nim zadań. Ogólny zakaz udzielania pomocy państwa został sformułowany w art. 107 ust. 1 TFUE, przy czym w przepisie tym nie zawarto definicji pomocy publicznej, lecz wskazano kryteria brane pod uwagę przy dokonywaniu oceny konkretnych stanów faktycznych. Kryteria te zostały sformułowane w katalogu warunków definiujących pomoc państwa, tj. pochodzenie od państwa lub ze źródeł państwowych, selektywność, istnienie korzyści dla beneficjenta lub beneficjentów pomocy oraz zakłócenie lub zagrożenie zakłóceniem konkurencji i wpływ na „wewnętrzzwspólnotową” wymianę handlową. Warunki dotyczące oddziaływania pomocy na konkurencję i handel między państwami członkowskimi są uznawane przy tym za warunki definiujące pomoc państwa w zakresie niezgodności ze wspólnym rynkiem.

Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE środki pomocy spełniające wszystkie powyższe kryteria są zasadniczo niezgodne z rynkiem wewnętrznym. Zasada niezgodności nie jest jednak równoważna z całkowitym zakazem. Niedozwolony charakter pomocy publicznej niezgodnej z rynkiem wewnętrznym nie ma miejsca w sytuacji, w której automatyczne zastosowanie znajdzie art. 107 ust. 2 TFUE, ustanawiający zamknięty katalog rodzajów pomocy, uznanej przez sam Traktat za zgodną z zasadami jednolitego rynku europejskiego. Są to: pomoc o charakterze socjalnym dla indywidualnych konsumentów (pod warunkiem że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów), pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi, pomoc przyznawana dla pewnych regionów Republiki Federalnej Niemiec szczególnie dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie, w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem⁷. Niedozwolony charakter

⁶ Dz.Urz. UE C 83/47 z 30.03.2010 r.

⁷ Ponadto za pomoc publiczną dopuszczalną z mocy prawa uznawana jest pomoc odpowiadająca potrzebom koordynacji transportu lub stanowiąca zwrot za wykonanie pewnych świad-

pomocy państwa niezgodnej z rynkiem wewnętrznym nie ma miejsca również wtedy, gdy odpowiedni akt Rady Europejskiej lub Komisji Europejskiej uzna określony środek pomocy za zgodny z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 TFUE, ze względu na to, że związane z nią korzyści przeważają nad faktycznymi lub potencjalnymi zakłóceniami konkurencji i stratami w handlu między państwami członkowskimi. Istnienie określonych w art. 107 ust. 2 i 3 TFUE wyłączeń od generalnego zakazu udzielania pomocy publicznej przez państwa członkowskie UE uzasadnia kontrolowanie przez Komisję planowanych środków pomocy państwa, co przewiduje art. 108 Traktatu. Artykuł ten stanowi, że państwo członkowskie zobowiązane jest poinformować Komisję o wszelkich planach przyznania pomocy przed przystąpieniem do ich realizacji. Uprawnia także Komisję do podejmowania decyzji o tym, czy proponowany środek pomocy kwalifikuje się do objęcia wyłączeniem, bądź decyzji „o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane państwo”.

Pomoc publiczna udzielana na podstawie zapisów art. 107 ust. 2 TFUE jest zgodna z rynkiem wewnętrznym i dozwolona *ex lege*, co oznacza, że Komisja może badać wyłącznie, czy pomoc ta służy osiągnięciu celów określonych w ramach tego przepisu. Komisja nie dysponuje zatem w tym przypadku uznaniem i nie wydaje zgody na udzielenie takiej pomocy⁸. Natomiast Komisja dysponuje szerokim uznaniem odnośnie do pomocy przyznawanej na podstawie art. 107 ust. 3 TFUE. Komisja może, ale nie musi, uznać określone rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym, a tym samym – za dozwolone⁹. W przepisie tym wymienia się cztery rodzaje pomocy państwa, tj. pomoc regionalną (art. 107 ust. 3 lit. a), pomoc prorozwojową i antykryzysową (art. 107 ust. 3 lit. b), pomoc dla pewnych rodzajów działalności lub regionów (art. 107 ust. 3 lit. c) oraz pomoc dla ochrony kultury (art. 107 ust. 3 lit. d). Pomoc regionalna służy wyrównywaniu poziomu rozwoju regionalnego w skali całej Unii i jest przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski, lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia. Do regionów tych zalicza się obszary sklasyfikowane jako jednostki geograficzne na poziomie NUTS II map pomocy regionalnej opraco-

czeń nierozzerwalnie związanych z pojęciem usługi publicznej (art. 93 TFUE) oraz pomoc będąca rekompensatą za świadczenie usług publicznych przyznana przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (art. 106 ust. 2 TFUE).

⁸ Wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie T-268/06 Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2008, s. II-1091, pkt 53.

⁹ Wyrok Trybunału z dnia 15 czerwca 1993 r. w sprawie C-225/91 Matra SA przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1993, s. I-3203, pkt 23–25.

wanych przez państwa członkowskie¹⁰, których PKB na mieszkańca mierzony parytetem siły nabywczej wynosi mniej niż 75% średniej dla całej Unii¹¹. Z kolei dopuszczalną na mocy konstytutywnej decyzji Komisji pomoc prorozwojową i antykryzysową należy rozpatrywać odrębnie. Pomocą rozwojową jest pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania¹². O ważności przedsięwzięcia podejmowanego we wspólnym interesie europejskim rozstrzygają cele Unii¹³. Pomocą antykryzysową jest z kolei pomoc, która ma na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego. Poważne zakłócenia w życiu gospodarczym muszą mieć charakter ogólny, nie mogą też dotyczyć tylko jednego sektora lub regionu. W tym kontekście pomoc publiczna uzasadniona może być istotnym spadkiem zatrudnienia, poziomu produkcji lub inwestycji czy zagrożeniem istnienia strategicznych przedsiębiorstw¹⁴. Pomoc taka musi stanowić odpowiedź na zaburzenie dotyczące całej gospodarki danego państwa¹⁵. Dla pomocy sektorowej i regionalnej, która uregulowana jest w art. 107 ust. 3 lit c TFUE, warunkiem dopuszczalności jest brak oddziaływania takiej pomocy na zmiany warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem¹⁶. Podobny warunek został postawiony dla pomocy przeznaczonej na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Z uwagi na zasadniczy kontekst udzielania pomocy publicznej rozróżnić można trzy główne kategorie pomocy, która może zostać uznana za dozwoloną

¹⁰ Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), Dz.Urz. UE L 154/1 z 21.06.2003 r.

¹¹ Wyrok Trybunału z dnia 19 września 2002 r. w sprawie C-113/00 Królestwo Hiszpanii przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2002, s. I-7601.

¹² Charakter projektu musi być tego rodzaju, że jego przeprowadzenie nie tylko doprowadzi do zrównoważenia pozytywnych efektów gospodarczych z potencjalnymi zakłóceniami konkurencji, lecz również że korzyści z projektu przypadną co najmniej dwóm państwom członkowskim.

¹³ C. Baudenbacher, *A Brief Guide to European State Aid Law*, Kluwer Law International, London–The Hague–Boston 1997, s. 34.

¹⁴ Wyrok Trybunału z dnia 17 września 1980 r. w sprawie 730/79 Philip Morris Holland BV przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1980, s. 2671.

¹⁵ Wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 15 grudnia 1999 r. w połączonych sprawach T-132/96 oraz T-143/96 Freistaat Sachsen, Volkswagen AG i Volkswagen Sachsen GmbH przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1999, s. II-3663, pkt 167.

¹⁶ Wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie T-349/03 Corsica Ferries France SAS przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2005, s. II-2197.

na mocy art. 107 ust. 3. O zakwalifikowaniu danego środka pomocowego do jednej z trzech kategorii decyduje cel, na jaki pomoc państwa została przeznaczona, a w przypadku współistnienia wielu celów rozstrzyga cel zasadniczy¹⁷. Pomoc sektorowa jest adresowana wyłącznie do przedsiębiorstw działających w określonym sektorze gospodarki. Podstawą jej uznawania za zgodną z rynkiem wewnętrznym i dopuszczalną jest przede wszystkim art. 107 ust. 3 lit. c i lit. d TFUE. Pomoc regionalną wyróżnia jej odniesienie terytorialne i udzielana jest przedsiębiorstwom prowadzącym działalność na obszarze charakteryzującym się relatywnie niskim poziomem rozwoju gospodarczego. Podstawę jej uznania za zgodną z rynkiem wewnętrznym i dopuszczalną stanowi art. 107 ust. 3 lit. b i lit. c. Oznacza to, że pomoc o charakterze regionalnym może być udzielana na dwóch konkurencyjnych podstawach prawnych. Z jednej strony będzie to pomoc dopuszczalna ze względu na niski poziom rozwoju gospodarczego regionów lub wysoki poziom występującego w nich bezrobocia (tzw. regiony peryferyjne), z drugiej strony – pomoc mająca na celu ułatwienie rozwoju gospodarczego niektórych regionów (tzw. regiony centralne). Natomiast dopuszczalność pomocy horyzontalnej nie jest uzależniona od obszaru objętego tego typu pomocą, lecz od celów, jakie mają zostać osiągnięte w wyniku jej udzielenia. Pomoc horyzontalna udzielana jest również bez względu na sektor gospodarki, do którego należy beneficjent pomocy, co oznacza, że wszystkie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w różnych branżach mają równe prawo ubiegać się o pomoc państwa¹⁸. Pomoc ta może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b i c TFUE i udzielana jest ona z przeznaczeniem na realizację sześciu celów, tj. rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, badania i rozwój, ochrona środowiska, zatrudnienie, szkolenia oraz ratowanie i restrukturyzacja przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.

Należy podkreślić, że pomoc horyzontalna ukierunkowana jest na rozwiązywanie problemów występujących w różnych branżach lub regionach i tym samym jest ona preferowana przez Komisję i obecnie rzeczywiście przeważa nad innymi kategoriami pomocy. Zdecydowana większość horyzontalnych środków pomocy może być udzielana na uproszczonych zasadach, według których określone grupy pomocy są zgodne z regulami jednolitego rynku europejskiego i podlegają wyłą-

¹⁷ A. Evans, *European Community Law of State Aid*, Oxford European Community Law Series, Oxford University Press, Oxford–New York 1997, s. 25.

¹⁸ Zasadą jest, że pomoc horyzontalna o charakterze międzysektorowym kierowana jest do wszystkich przedsiębiorstw, które otrzymując tę pomoc, będą przyczyniały się do realizacji określonych celów polityki gospodarczej państwa. Należy przez to rozumieć, że zasadniczym celem pomocy horyzontalnej jest wspieranie szeroko rozumianego rozwoju gospodarczego kraju przez tworzenie korzystnych warunków do przeprowadzania zmian proefektywnościowych, podnoszenia stopnia innowacyjności i modernizacji przedsiębiorstw, rozwoju przedsiębiorczości, przeciwdziałania bezrobociu i ochrony środowiska.

czeniu z obowiązku zgłoszenia planowanej pomocy do Komisji celem jej zatwierdzenia. Zasady te określane są mianem wyłączeń grupowych.

3. Pomoc dopuszczalna na podstawie rozporządzeń wyłączających

Pierwszą unijną regulacją wyłączeń grupowych w ramach pomocy publicznej było rozporządzenie Rady Unii Europejskiej z 1998 r. (tzw. rozporządzenie kompetencyjne)¹⁹, które upoważniało Komisję Europejską do wydawania rozporządzeń wyłączających (tzw. rozporządzenia BERs) stwierdzających, że określone grupy pomocy są zgodne z rynkiem wewnętrznym i nie wymagają zgłoszenia notyfikacyjnego, o którym jest mowa w art. 108 ust. 3 Traktatu. Rozporządzenie to zawierało wyczerpującą listę grup pomocy horyzontalnej podlegającej wyłączeniu oraz wyznaczało Komisji obowiązkowe i fakultatywne elementy każdego wyłączenia. Wyłączenia grupowe zostały ustanowione dla pomocy na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, badań i rozwoju, ochrony środowiska, zatrudnienia i szkolenia, a także dla pomocy zgodnej z mapą zatwierdzoną przez Komisję dla każdego państwa członkowskiego w zakresie udzielania pomocy regionalnej²⁰. Komisja skorzystała z możliwości, które dało jej przywołane rozporządzenie we wszystkich wskazanych przypadkach, z wyjątkiem pomocy na ochronę środowiska. Ponadto pomoc na rzecz badań i rozwoju została dopuszczona jedynie w sytuacji, gdy była ona adresowana do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

W ramach programu reformy systemu pomocy państwa, w ciągu ostatnich kilku lat wprowadzono zmiany w szeregu dotychczasowych przepisów prawa, a także przyjęto nowe dodatkowe przepisy – dotyczy to m.in. wspólnotowych wytycznych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska (włącznie ze zmianami klimatycznymi)²¹, wspólnotowych zasad ramowych dotyczących pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną²² oraz Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007–2013²³. W zakresie regulacyjnym Komisja skonsolidowała wydane na podstawie rozporządzenia nr 994/98 wyłączenia grupowe w jednym akcie normatywnym. Nowe

¹⁹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską dla niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa, Dz.Urz. WE L142/1 z 14.05.1998 r.

²⁰ C. Quigley, *European State Aid Law and Policy*, Second Edition, Hart Publishing, Oxford–Portland Oregon 2009, s. 185–186.

²¹ Dz.Urz. UE, C 82 z 1.04.2008 r.

²² Dz.Urz. UE, C 323 z 30.12.2006 r.

²³ Dz.Urz. UE, C 54 z 4.03.2006 r.

ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych – *General Block Exemption Regulation* (GBER) jest specjalnym środkiem ujednocajającym i upraszczającym dotychczasowe przepisy w zakresie wyłączeń grupowych i odnosi się przekrojowo do wszystkich instrumentów i sektorów²⁴. Wprowadzenie powyższego rozporządzenia, na mocy którego państwa członkowskie zwolniono z obowiązku zgłaszania Komisji licznych środków pomocy państwa – zarówno takich, które podlegały wyłączeniom grupowym obowiązującym poprzednio, jak i takich, które dotychczas były uregulowane jedynie wytycznymi Komisji Europejskiej i przez to podlegały zgłoszeniu – to jeden z głównych elementów reformy systemu pomocy państwa²⁵.

Niekwestionowaną zaletą rozporządzenia o wyłączeniu grupowym jest brak obowiązku zgłoszenia (notyfikacji) Komisji Europejskiej planowanego środka pomocowego oraz konieczności uzyskania pozytywnej decyzji Komisji w tej sprawie (autoryzacja), zanim państwo członkowskie rozpocznie udzielanie pomocy publicznej²⁶. Rozporządzenie GBER, które ma obowiązywać do 31 grudnia 2013 r., obejmuje dziewięć rodzajów pomocy publicznej: 1) regionalną pomoc inwestycyjną i na zatrudnienie; 2) pomoc inwestycyjną i na zatrudnienie dla małych i średnich przedsiębiorstw; 3) pomoc na zakładanie małych przedsiębiorstw przez kobiety; 4) pomoc na ochronę środowiska; 5) pomoc na usługi doradcze i udział małych i średnich przedsiębiorstw w targach; 6) pomoc w formie kapitału podwyższonego ryzyka; 7) pomoc na działalność badawczo-rozwojową; 8) pomoc szkoleniową; 9) pomoc dla pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji lub pracowników niepełnosprawnych. Dla powyższych rodzajów pomocy publicznej Komisja Europejska określiła warunki, jakie muszą zostać spełnione, aby dany środek pomocowy został zwolniony z obowiązku zgłoszenia, wskazała najważniejsze pojęcia i terminy, ogólne kategorie kosztów kwalifikowanych oraz dopuszczalną intensywność wsparcia w zakresie konkretnego rodzaju pomocy²⁷. W tabeli 1 przedstawiono kategorie środków pomocy, odpowiednie kwoty pomocy i poziomy intensywności pomocy mające zastosowanie na mocy rozporządzenia GBER.

²⁴ *European State Aid Law. Handbook*, red. M. Heidenhain, Verlag C.H. Beck, Hart Publishing, München–Oxford 2010, s. 420–423.

²⁵ H. Nyssens, *The General Block Exemption Regulation (GBER): Bigger, Simpler and More Economic*, Competition Policy Newsletter 2008, nr 3, s. 12–18.

²⁶ Komisja zobowiązała jednak państwa członkowskie do informowania jej w ciągu 20 dni roboczych od wejścia w życie danego środka pomocowego o jego uruchomieniu. Ponadto, po uruchomieniu programu pomocowego lub udzieleniu pomocy indywidualnej na podstawie rozporządzenia GBER, państwa członkowskie muszą opublikować na stronach internetowych pełną informację na temat danego środka pomocowego.

²⁷ K. Deiberova, H. Nyssens, *The New General Block Exemption Regulation (GBER): What Changed?*, „European State Aid Law Quarterly” 2009, nr 1, s. 27–38.

Tabela 1. Dopuszczalne na podstawie rozporządzenia wyłączającego GBER kategorie środków, kwoty i poziomy intensywności pomocy publicznej*

Rodzaj środka pomocy	Maksymalna dopuszczalna kwota pomocy na podstawie rozporządzenia GBER	Maksymalna intensywność pomocy na podstawie rozporządzenia GBER
1. Pomoc regionalna		
Regionalna pomoc inwestycyjna i pomoc na zatrudnienie (dostępna jedynie w obszarach objętych pomocą)	Pomoc w wysokości do 75% maksymalnej kwoty pomocy na inwestycję, której koszty kwalifikowalne wynoszą 100 mln euro	Intensywność pomocy regionalnej zgodnie z właściwą mapą pomocy regionalnej; oraz: – + 20 punktów procentowych dla małych przedsiębiorstw – + 10 punktów procentowych dla średnich przedsiębiorstw (z wyjątkiem dużych projektów inwestycyjnych i transportu)
Pomoc dla nowo utworzonych małych przedsiębiorstw	– 2 mln euro na przedsiębiorstwo w regionie, którego dotyczy art. 107 ust. 3 lit. a Traktatu – 1 mln euro na przedsiębiorstwo w regionie, którego dotyczy art. 107 ust. 3 lit. c Traktatu – roczne kwoty na przedsiębiorstwo – maksymalnie 33% powyższych kwot pomocy	Regiony, których dotyczy art. 107 ust. 3 lit. a Traktatu: – 35% w ciągu pierwszych 3 lat po utworzeniu przedsiębiorstwa – 25% w ciągu 2 kolejnych lat Regiony, których dotyczy art. 107 ust. 3 lit. c Traktatu: – 25% w ciągu pierwszych 3 lat po utworzeniu przedsiębiorstwa – 15% w ciągu 2 kolejnych lat
2. Pomoc inwestycyjna i pomoc na zatrudnienie dla małych i średnich przedsiębiorstw		
Pomoc inwestycyjna i na zatrudnienie dla MŚP	7,5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden projekt	Małe przedsiębiorstwa: 20% Średnie przedsiębiorstwa: 10%
3. Pomoc na przedsiębiorczość kobiet		
Pomoc na rzecz małych przedsiębiorstw nowo utworzonych przez kobiety	1 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa (maksymalnie 33% tej kwoty rocznie)	15% przez pierwsze 5 lat
4. Pomoc na ochronę środowiska		
Pomoc na inwestycje umożliwiające przedsiębiorstwom zastosowanie norm surowszych niż normy wspólnotowe w zakresie ochrony środowiska lub podniesienie poziomu ochrony środowiska w przypadku braku norm wspólnotowych	7,5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden projekt	Duże przedsiębiorstwa: 35% Średnie przedsiębiorstwa: 45% Małe przedsiębiorstwa: 55%

cd. tabeli 1

Rodzaj srodka pomocy	Maksymalna dopuszczalna kwota pomocy na podstawie rozporzadzenia GBER	Maksymalna intensywnosc pomocy na podstawie rozporzadzenia GBER
Pomoc na zakup pojazdow transportowych spelniajacych normy surowsze niz normy wspolnotowe w zakresie ochrony srodowiska	7,5 mln euro dla jednego przedsiebiorstwa na jeden projekt	Duże przedsiebiorstwa: 35% Średnie przedsiebiorstwa: 45% Małe przedsiebiorstwa: 55%
Pomoc na szybkie przystosowanie MŚP do przyszłych norm wspolnotowych	7,5 mln euro dla jednego przedsiebiorstwa na jeden projekt	W przypadku wdrozenia wcześniejszej niz na 3 lata przed wejściem normy w życie: – 15% dla małych przedsiebiorstw – 10% dla średnich przedsiebiorstw W przypadku wdrozenia w okresie od 1 do 3 lat przed wejściem normy w życie: 10% dla małych przedsiebiorstw
Pomoc na inwestycje zwiększajace oszczedność energii	7,5 mln euro dla jednego przedsiebiorstwa na jeden projekt	Dwa sposoby obliczania: 1) dodatkowe koszty inwestycyjne (netto): – duże przedsiebiorstwo: 60% – średnie przedsiebiorstwo: 70% – małe przedsiebiorstwo: 80% 2) dodatkowe koszty inwestycyjne (brutto): – duże przedsiebiorstwo: 20% – średnie przedsiebiorstwo: 30% – małe przedsiebiorstwo: 40%
Pomoc na inwestycje w układy kogeneracji o wysokiej sprawności Pomoc na inwestycje w promowanie odnawialnych źródeł energii	7,5 mln euro dla jednego przedsiebiorstwa na jeden projekt	Duże przedsiebiorstwa: 45% Średnie przedsiebiorstwa: 55% Małe przedsiebiorstwa: 65%
Pomoc na badania srodowiska	nie dotyczy	Duże przedsiebiorstwa: 50% Średnie przedsiebiorstwa: 60% Małe przedsiebiorstwa: 70%
Pomoc na ochronę srodowiska w postaci ulg podatkowych	nie dotyczy	Brak intensywności (dopuszczalna jedynie wówczas, gdy beneficjent płaci podatek równy co najmniej minimalnemu poziomowi wspolnotowemu; pomoc może być przyznana na okres nie dłuższy niz 10 lat)

cd. tabeli 1

Rodzaj środka pomocy	Maksymalna dopuszczalna kwota pomocy na podstawie rozporządzenia GBER	Maksymalna intensywność pomocy na podstawie rozporządzenia GBER
5. Pomoc na usługi doradcze dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz udział małych i średnich przedsiębiorstw w targach		
Pomoc na usługi doradcze dla MŚP Pomoc na udział MŚP w targach	2 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden projekt	50%
6. Pomoc w formie kapitału podwyższonego ryzyka		
Pomoc w formie kapitału podwyższonego ryzyka	1,5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa docelowego na 12 miesięcy	nie dotyczy
7. Pomoc na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną		
Pomoc na projekty badawczo-rozwojowe	– badania podstawowe: 20 mln euro – badania przemysłowe: 10 mln euro – inne: 7,5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden projekt – w przypadku projektów Eureka kwota ulega podwojeniu ^a	Duże przedsiębiorstwa: – badania podstawowe: 100% – badania przemysłowe: 50% – eksperymentalne prace rozwojowe: 25% Średnie przedsiębiorstwa: – badania przemysłowe: 60% – eksperymentalne prace rozwojowe: 35% Małe przedsiębiorstwa: – badania przemysłowe: 70% – eksperymentalne prace rozwojowe: 45% +15 punktów procentowych (do 80% w sumie), jeśli współpracują co najmniej dwa przedsiębiorstwa
Pomoc na techniczne studia wykonalności	– badania podstawowe: 20 mln euro – badania przemysłowe: 10 mln euro – inne: 7,5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden projekt – w przypadku projektów Eureka kwota ulega podwojeniu ^b	– MŚP: 75% na badania przemysłowe, 50% na eksperymentalne prace rozwojowe – duże przedsiębiorstwa: 65% na badania przemysłowe, 40% na eksperymentalne prace rozwojowe
Pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla MŚP	5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden projekt	– badania podstawowe: 100% – badania przemysłowe: 50% – eksperymentalne prace rozwojowe: 25%

cd. tabeli 1

Rodzaj środka pomocy	Maksymalna dopuszczalna kwota pomocy na podstawie rozporządzenia GBER	Maksymalna intensywność pomocy na podstawie rozporządzenia GBER
Pomoc dla młodych innowacyjnych przedsiębiorstw	– 1 mln euro – 1,5 mln euro w regionach, których dotyczy art. 107 ust. 3 lit. a Traktatu – 1,25 mln euro w regionach, których dotyczy art. 107 ust. 3 lit. c Traktatu	nie dotyczy
Pomoc na usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji dla MŚP	200 tys. euro dla jednego przedsiębiorstwa w ciągu 3 lat	75% w przypadku braku certyfikatu krajowego lub europejskiego
Pomoc na tymczasowe zatrudnienie wysoko wykwalifikowanego personelu	nie dotyczy	50% dla jednego przedsiębiorstwa w ciągu 3 lat na jedną osobę zatrudnioną tymczasowo
8. Pomoc szkoleniowa		
Pomoc szkoleniowa	2 mln euro na jeden projekt szkoleniowy	– 25% na szkolenia specjalistyczne – 60% na szkolenia ogólne – +10 punktów procentowych za pracowników niepełnosprawnych/znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji – + 20 punktów procentowych dla małych przedsiębiorstw – + 10 punktów procentowych dla średnich przedsiębiorstw 100% dla transportu morskiego
9. Pomoc dla pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz pracowników niepełnosprawnych		
Pomoc w formie subsydiów płacowych na rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji	5 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden rok	50%
Pomoc w formie subsydiów płacowych na zatrudnianie pracowników niepełnosprawnych	10 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden rok	75%
Pomoc na rekompensatę dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych	10 mln euro dla jednego przedsiębiorstwa na jeden rok	100%

* Z wyłączeniem pomocy dla sektora rolnictwa i rybołówstwa.

^a Eureka to ogólnoeuropejska sieć współpracy w dziedzinie prac badawczo-rozwojowych o zastosowaniu przemysłowym ukierunkowanych na rynek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008...

Rozporządzenie GBER wprowadza jednolite zasady co do zakresu stosowania wyłączeń grupowych oraz – co ilustruje tabela 1 – w odniesieniu do każdej kategorii środków określa indywidualne pułapy pomocy, poniżej których ma ono zastosowanie. Kwestią zasadniczą jest przy tym konieczność zapewnienia przejrzystości, równego traktowania i skutecznego monitorowania udzielanej pomocy, co powoduje, że rozporządzenie GBER odnosi się jedynie do pomocy publicznej, której kwotę można określić jako ekwiwalent dotacji brutto w momencie udzielenia, bez konieczności przeprowadzania oceny ryzyka (np. dotacja, pożyczka preferencyjna). Ponadto pomoc publiczna udzielana w ramach wszystkich grup pomocy wymienionych w rozporządzeniu GBER, musi opierać się na efekcie zachęty, co oznacza, że udzielana pomoc musi być niezbędna i prowadzi do zmiany zachowań jej odbiorców, która polegać ma na rozwoju określonego rodzaju działalności, takiej jak inwestycyjna, badawcza, rozwojowa czy innowacyjna. Pomoc publiczna ma zachęcać beneficjentów do podejmowania działań, które bez uzyskania tej pomocy nie zostałyby w ogóle podjęte lub byłyby realizowane w ograniczonym zakresie²⁸. Zaznaczyć jednak należy, że rozporządzenie GBER nie ma zastosowania do pomocy indywidualnej udzielanej dużym przedsiębiorstwom, pomocy regionalnej udzielanej przedsiębiorstwom z sektorów hutnictwa żelaza i stali, budownictwa okrętowego oraz włókien syntetycznych, pomocy restrukturyzacyjnej udzielanej przedsiębiorstwom znajdującym się w trudnej sytuacji, a także do pomocy udzielanej przedsiębiorstwom z sektora górnictwa węgla, z wyjątkiem pomocy na szkolenia, działalność badawczo-rozwojową i ochronę środowiska²⁹. Rozporządzenie GBER wprowadza również obowiązek wykluczenia w programach pomocowych możliwości udzielania

²⁸ W założeniu Komisji Europejskiej efekt zachęty w przypadku pomocy publicznej na realizację projektów małych i średnich przedsiębiorstw wystąpi, jeżeli przed rozpoczęciem działań dotyczących realizacji tego projektu lub działań objętych pomocą, małe lub średnie przedsiębiorstwo złożyło wnioski o dofinansowanie do właściwego organu udzielającego pomocy państwa. Natomiast w odniesieniu do dużych przedsiębiorstw państwa członkowskie powinny dodatkowo żądać od nich dokumentów w postaci analizy wykonalności projektu lub działań objętych pomocą na wypadek otrzymania pomocy oraz bez jej udziału. Ponadto w odniesieniu do niektórych środków pomocy zakłada się z góry istnienie efektu zachęty.

²⁹ Ponadto rozporządzenie GBER nie ma zastosowania do pomocy przyznawanej na działalność bezpośrednio związaną z ilością wywozonych produktów lub z tworzeniem i funkcjonowaniem sieci dystrybucyjnych lub z innymi wydatkami bieżącymi, które wiążą się z działalnością wywozową, pomocy uwarunkowanej pierwszeństwem wykorzystania towarów krajowych względem towarów zagranicznych, pomocy udzielanej przedsiębiorstwom zajmującym się przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych, a także pomocy udzielanej przedsiębiorstwom z sektorów rybołówstwa i akwakultury oraz przedsiębiorstwom zajmującym się produkcją podstawowych artykułów rolnych, z wyjątkiem pomocy na szkolenia, w formie kapitału podwyższonego ryzyka, na działalność badawczo-rozwojową, dla pracowników znajdujących się w niekorzystnej sytuacji i niepełnosprawnych oraz na ochronę środowiska.

pomocy oraz udzielania pomocy indywidualnej (poza programem) przedsiębiorstwom, na których ciąży obowiązek zwrotu pomocy wynikający z wcześniejszej decyzji Komisji uznającej pomoc za niezgodną z prawem i rynkiem wewnętrznym. Zapis ten wynika ze stosowanej przez Komisję zasady Daggendorf, zgodnie z którą Komisja może zażądać, aby państwo członkowskie wstrzymało wypłatę nowej, zgodnej z rynkiem wewnętrznym pomocy beneficjentowi do momentu zwrotu przez dane przedsiębiorstwo poprzedniej pomocy przyznanej bezprawnie i niezgodnej z rynkiem wewnętrznym, która jest przedmiotem decyzji o windykacji³⁰. Pomoc dla takich przedsiębiorstw, podobnie jak dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, nie może być udzielana w ramach wylaczeń grupowych i w dalszym ciągu podlega wymogowi notyfikacji.

Pomoc publiczna udzielana w ramach wylaczeń grupowych to także pomoc *de minimis* (tzw. pomoc bagatelna), w przypadku której został określony próg pomocy dopuszczalnej, niewymagającej zgłoszenia. Aktualną podstawę prawną wylaczenia pomocy *de minimis* spod oceny na podstawie art. 107 i 108 TFUE stanowi rozporządzenie Komisji w sprawie pomocy *de minimis*³¹. Pomoc udzielana na podstawie tego rozporządzenia, które także ma obowiązywać do 31 grudnia 2013 r., jest dopuszczalna z mocy prawa, a zatem zwolniona z obowiązku notyfikacji pod warunkiem spełnienia wszystkich warunków w nim zawartych³². Pomoc *de minimis* nie musi być notyfikowana Komisji Europejskiej, zarówno gdy jest udzielana jako pomoc indywidualna, jak i w ramach programu pomocowego³³. Podstawowym warunkiem jest określenie pułapu intensywności takiej pomocy, zgodnie z którym łączna wielkość pomocy *de minimis* otrzymanej przez danego beneficjenta ze wszystkich źródeł i na wszystkie cele nie może prze-

³⁰ Wyrok Trybunału z dnia 9 marca 1994 r. w sprawie C-188/92 TWD Textilwerke Deggendorf GmbH przeciwko Bundesrepublik Deutschland, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1994, s. I-833.

³¹ Rozporządzenie Komisji WE nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy *de minimis*, Dz.Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r.

³² M. Berghofer, *The New De Minimis Regulation: Enlarging the Sword of Damocles?*, „European State Aid Law Quarterly” 2007, nr 1, s. 11–24.

³³ Pomoc *de minimis* nie ma zastosowania do sektora produkcji pierwotnej produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury oraz węgla kamiennego, przedsiębiorstw z sektora transportu drogowego – w zakresie zakupu środków transportu oraz przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej – zgodnie z definicją zawartą w wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących pomocy na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw, a także do przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w dziedzinie przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, jeżeli wysokość tej pomocy ustalana jest na podstawie ceny lub ilości takich produktów, nabytych od producentów surowców lub wprowadzonych na rynek przez przedsiębiorstwa objęte pomocą, albo gdy przyznanie pomocy zależy od jej przekazania w całości lub w części producentom surowców.

kroczyć 200 tys. euro w okresie trzech lat podatkowych, przy czym dla przedsiębiorstw działających w sektorze transportu pułap ten wynosi 100 tys. euro. Pułapy te wyrażone są w formie dotacji pieniężnej i stosuje się je bez względu na formę i cel pomocy *de minimis*, a także bez względu na to, czy pomoc ta została udzielona przez państwo członkowskie w całości, czy też w części została sfinansowana z zasobów Unii Europejskiej³⁴. Pomoc *de minimis* nie może być uzależniona od wielkości eksportu i od wykorzystywania towarów krajowych zamiast towarów zagranicznych. Nie może być ona także przeznaczona na tworzenie sieci dystrybucji w innych państwach lub na pokrycie wydatków bieżących wiążących się z działalnością eksportową, przy czym pomocy eksportowej nie stanowi pomoc na pokrycie kosztów uczestnictwa w targach handlowych albo kosztów badań lub usług doradczych niezbędnych do wprowadzenia nowego lub już istniejącego produktu na nowy rynek. Należy przy tym podkreślić, że w rozporządzeniu dotyczącym pomocy *de minimis* została przyjęta reguła braku możliwości łączenia tej pomocy z pomocą publiczną udzielaną na podstawie rozporządzenia GBER lub na podstawie notyfikowanych przez Komisję Europejską programów pomocowych w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikowanych, gdyby kumulacja ta doprowadziła do przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu intensywności właściwego dla tego innego rodzaju pomocy publicznej³⁵.

³⁴ W przypadku gdy pomoc udzielana jest w formie innej niż dotacja, pomoc *de minimis* stosuje się do przejrzystych środków pomocowych, dla których można bez konieczności dokonywania oceny ryzyka obliczyć na zasadzie *ex ante* ekwiwalent dotacji brutto. W szczególności środkami takimi są pomoc w formie pożyczki, gdy ekwiwalent dotacyjny został obliczony z uwzględnieniem rynkowych stóp procentowych obowiązujących w momencie przyznania pomocy, pomoc w formie wniesienia kapitału do przedsiębiorstwa, gdy łączna kwota dokapitalizowania ze środków publicznych nie przekracza pułapu *de minimis*, oraz pomoc indywidualna przyznawana w ramach programu gwarancyjnego przedsiębiorstwom, które nie znajdują się w trudnej sytuacji, gdy gwarantowana część pożyczki udzielonej w ramach takiego programu nie przekracza kwoty 1,5 mln euro na przedsiębiorstwo (750 tys. euro dla przedsiębiorstw działających w sektorze transportu drogowego), przy czym wartość gwarancji nie może przekroczyć 80% wartości pożyczki.

³⁵ Dla przykładu można rozważyć przypadek, w którym przedsiębiorstwo otrzymuje dotację w ramach programu pomocowego na nowe inwestycje, stanowiącą 30% kosztów kwalifikowanych w regionie, gdzie dopuszczalna intensywność pomocy regionalnej na inwestycje wynosi 50% kosztów kwalifikowanych. Oznacza to, że przedsiębiorstwo będące odbiorcą pomocy może dodatkowo uzyskać dofinansowanie w ramach pomocy *de minimis* od całkowicie innego podmiotu, jednak w wysokości nie większej niż 20% wydatków kwalifikowanych, gdyż po skumulowaniu wsparcia w ramach danego projektu inwestycyjnego intensywność pomocy w stosunku do kosztów kwalifikowanych nie może przekroczyć 50%.

4. Praktyka udzielania pomocy na podstawie rozporządzeń wyłączających BERs i GBER

Ustanowienie wyłączeń grupowych w ramach pomocy publicznej wynikało z jednej strony ze stopniowego zmniejszania się pomocy indywidualnej kierowanej do pojedynczych przedsiębiorstw (pomoc *ad hoc*) i zwiększania się rozmiarów pomocy publicznej udzielanej na podstawie programów pomocowych, które w randze aktów normatywnych określały potencjalną grupę beneficjentów, co oznaczało, że każde przedsiębiorstwo spełniające określone w nich warunki mogło skorzystać z pomocy państwa. Z drugiej strony wynikało to z ewoluowania unijnych wytycznych określających zasady dopuszczalności poszczególnych rodzajów pomocy od aktów o charakterze wyjaśniająco-interpretacyjnym w stronę *quasi*-normatywną³⁶. W tabeli 2 przedstawiono intensywność pomocy publicznej udzielanej przez państwa członkowskie w ramach wyłączeń grupowych w latach 2004–2009.

Tabela 2. Pomoc publiczna udzielona w ramach wyłączeń grupowych w latach 2004–2009 (w mln euro)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UE-27	2360	2627	3156	6143	8901	10831
UE-15	2170	2088	2380	4803	6551	8941
UE-12	190	538	776	1340	2350	1890
Austria	25	135	121	151	301	303
Belgia	76	110	127	149	228	696
Bułgaria	–	–	0	1	1	16
Cypr	–	0	5	7	16	14
Czechy	50	77	90	241	509	312
Dania	0	1	1	8	9	42
Estonia	0	5	3	5	6	6
Finlandia	1	1	2	73	91	86
Francja	12	3	63	310	466	565
Grecja	35	111	104	85	262	277
Hiszpania	70	85	123	620	634	1239
Holandia	9	5	58	105	133	64
Irlandia	30	53	95	121	158	88
Litwa	–	2	8	24	145	39

³⁶ P. Marquardt, *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców*, LexisNexis, Warszawa 2007, s. 111.

cd. tabeli 2

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Luksemburg	–	8	12	8	8	40
Łotwa	0	5	7	14	10	8
Malta	–	0	1	2	1	13
Niemcy	319	325	336	1656	2602	3483
Polska	131	420	594	746	826	1002
Portugalia	0	2	6	15	47	106
Rumunia	–	–	–	1	28	43
Słowacja	0	1	5	9	14	38
Słowenia	–	–	1	15	79	106
Szwecja	0	4	5	31	32	39
Węgry	9	28	61	275	714	293
Wielka Brytania	333	291	235	495	429	361
Włochy	1261	952	1092	975	1151	1554

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Commission of the European Communities: State Aid Scoreboards*, lata 2004–2009, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.html.

Analizując dane zawarte w tabeli 1 można wysunąć wniosek, że pomoc publiczna udzielana w ramach wyłączeń grupowych wykazuje zdecydowaną tendencję wzrostową. W okresie 2004–2009 intensywność pomocy dla 27 państw członkowskich wynosiła 2,36 mld euro w 2004 r., 2,63 mld euro w 2005 r., 3,16 mld euro w 2006 r., 6,14 mld euro w 2007 r., 8,9 mld euro w 2008 r. oraz 10,8 mld euro w 2009 r. Najwięcej pomocy udzieliły państwa, takie jak Niemcy (8,72 mld euro w całym analizowanym okresie), Włochy (6,99 mld euro), Polska (3,72 mld euro), Hiszpania (2,77 mld euro), Wielka Brytania (2,15 mld euro), Francja (1,42 mld euro), Belgia (1,39 mld euro), Węgry (1,38 mld euro) oraz Czechy (1,28 mld euro). Do krajów, które udzieliły najmniej pomocy tego rodzaju, zalicza się natomiast Malte i Bułgarię, które w latach 2004–2009 rozdysponowały po 18 mln euro, Estonię (25 mln euro), Cypr (43 mln euro), Łotwę (44 mln euro), Danię (61 mln euro), Słowację (67 mln euro) oraz Rumunię i Luksemburg (odpowiednio 72 i 76 mln euro). W tabelach 3 i 4 przedstawiono kwoty pomocy publicznej udzielanej na podstawie rozporządzeń wyłączających w podziale na poszczególne kategorie pomocy.

W latach 2004–2009 dominowała pomoc na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (12,4 mld euro), a następnie pomoc regionalna (11,42 mld euro), pomoc na szkolenia (4,95 mld euro), pomoc na zatrudnienie (4,3 mld euro), pomoc na badania, rozwój i innowacje (1,3 mld euro) oraz pomoc na ochronę środowiska (0,74 mld euro). Mając na uwadze, że rozporządzenie GBER zaczęło w pełni

obowiązywać w 2009 r., wydaje się zasadne dokładniejsze przeanalizowanie pomocy udzielanej przez poszczególne państwa członkowskie w 2009 r. Ilustruje to tabela 5.

Tabela 3. Wyłączenia grupowe według kategorii pomocy publicznej w latach 2004–2009 (w mld euro)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rozwój MŚP	1,44	1,64	1,78	2,33	2,55	2,40
Szkolenia	0,72	0,53	0,68	0,58	0,78	0,83
Zatrudnienie	0,20	0,44	0,64	0,77	1,23	1,02
Pomoc regionalna	–	–	–	2,34	4,21	4,87
Ochrona środowiska	–	–	–	0,00	0,01	0,73
Badania, rozwój i innowacje	0,01	0,02	0,06	0,11	0,12	0,98
Razem	2,4	2,6	3,2	6,1	8,9	10,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Commission of the European Communities...*

Tabela 4. Udział pomocy przyznawanej w ramach wyłączeń grupowych w pomocy ogółem kierowanej na ten sam cel horyzontalny w okresie 2004–2009 (w %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rozwój MŚP	24	28	33	43	45	53
Szkolenia	82	81	78	87	93	88
Zatrudnienie	9	13	17	27	43	42
Pomoc regionalna	–	–	–	23	31	35
Ochrona środowiska	–	–	–	0	0	6
Badania, rozwój i innowacje	0	0	1	1	1	9
Pomoc horyzontalna – ogółem	6	6	7	15	19	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Commission of the European Communities...*

Tabela 5. Pomoc publiczna udzielana na podstawie rozporządzenia wyłączającego GBER w 2009 r. (w mln euro)

Wyszczególnienie	Rozwój MŚP	Szkolenia	Zatrudnienie	Pomoc regionalna	Ochrona środowiska	Badania, rozwój i innowacje	Razem
UE-27	2404	830	1019	4869	732	977	10831
UE-15	2337	677	359	3914	730	926	8941
UE-12	67	153	660	955	2	51	1890
Austria	77	25	0	182	6	13	303
Belgia	192	65	88	76	145	130	696
Bułgaria	0	0	–	16	–	0	16

cd. tabeli 5

Wyszczególnienie	Rozwój MŚP	Szkolenia	Zatrudnienie	Pomoc regionalna	Ochrona środowiska	Badania, rozwój i innowacje	Razem
Cypr	5	8	0	1	–	0	14
Czechy	22	11	0	273	0	6	312
Dania	6	7	–	0	7	22	42
Estonia	3	0	0	2	–	1	6
Finlandia	64	15	–	2	0	4	86
Francja	169	42	3	270	27	32	565
Grecja	135	0	0	142	–	0	277
Hiszpania	163	110	45	458	180	285	1239
Holandia	48	0	0	11	4	0	64
Irlandia	32	35	–	15	1	5	88
Litwa	1	1	6	26	–	4	39
Luksemburg	8	–	–	–	–	32	40
Łotwa	1	0	1	6	–	1	8
Malta	0	0	0	12	–	0	13
Niemcy	794	148	1	2155	343	41	3483
Polska	2	96	628	242	2	33	1002
Portugalia	15	8	–	37	0	32	106
Rumunia	2	0	0	41	–	0	43
Słowacja	2	8	0	26	0	2	38
Słowenia	2	0	12	89	–	3	106
Szwecja	1	4	2	30	0	2	39
Węgry	28	30	13	223	–	0	293
Wielka Brytania	51	53	11	183	1	62	361
Włochy	543	166	210	351	16	268	1554

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Commission of the European Communities...*

Do pomocy o największej intensywności udzielanej na podstawie rozporządzenia GBER w 2009 r. należała regionalna pomoc inwestycyjna, w ramach której państwa członkowskie przyznały 4,87 mld euro, co stanowi wzrost o 660 mln euro w porównaniu z 2008 r. Na wskazaną kwotę składał się w głównej mierze opiewający na 863 mln euro regionalny program pomocy w Niemczech³⁷. Należy wyraźnie zaznaczyć, że możliwość udzielania pomocy regionalnej w ramach

³⁷ XR 31/2007 Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur” (GA); 36. Rahmenplan: Teil II A – Gewerbliche Wirtschaft.

wyłączeń grupowych została wprowadzona od 2007 r. na podstawie obowiązującego wówczas rozporządzenia kompetencyjnego BER. Pomoc ta stanowiła wtedy 23% pomocy regionalnej ogółem, rok później było to już 31%, a w 2009 r. – 35%.

Drugą co do wielkości kategorią pomocy udzielanej w ramach wyłączeń grupowych była tworząca jedną grupę pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw pomoc inwestycyjna i na zatrudnienie dla małych i średnich przedsiębiorstw, pomoc w formie kapitału podwyższonego ryzyka oraz pomoc na zakładanie małych przedsiębiorstw przez kobiety. Pomoc ta w 2009 r. wyniosła łącznie 2,4 mld euro, przy czym kapitał podwyższonego ryzyka to tylko 39 mln euro, a pomoc dla nowo utworzonych przedsiębiorstw przez kobiety – niespełna 300 tys. euro. Wartość pomocy dla MŚP była niższa o 150 mln euro w porównaniu z pomocą udzieloną w 2008 r. W ujęciu względnym jest to odpowiednio 45% i 53% łącznej pomocy horyzontalnej na rozwój MŚP. Największy wkład w udzielanie pomocy tego rodzaju wniosły Niemcy i Włochy, które w tym celu rozdysponowały odpowiednio 800 i 500 mln euro.

Na trzecim miejscu znalazła się pomoc na zatrudnienie, która w 2009 r. wynosiła 1,02 mld euro. Pomoc udzielana na ten cel zmniejszyła się o 210 mln euro w stosunku do roku poprzedniego, co wynikało z istotnej redukcji pomocy tego rodzaju na Węgrzech – z poziomu 367 mln euro w 2008 r. do 13 mln euro w 2009 r. W latach 2008 i 2009 pomoc na zatrudnienie udzielana w ramach wyłączeń grupowych stanowiła 43% i 42% pomocy horyzontalnej na ten cel. Zaznaczyć należy, że ponad połowa kwoty pomocy udzielonej na zatrudnienia na podstawie rozporządzenia GBER przypada na polski program pomocowy dla pracowników niepełnosprawnych³⁸. Drugim największym płatnikiem tej pomocy są Włochy. Pomoc udzielona przez oba te kraje stanowi blisko 82% łącznej kwoty pomocy w zakresie zatrudnienia udzielonej w 2009 r. w ramach wyłączeń grupowych.

Na pomoc szkoleniową w ramach wyłączeń grupowych państwa członkowskie przeznaczyły w 2009 r. 830 mln euro, co stanowi 88% pomocy horyzontalnej na ten cel. Do państw udzielających najwięcej takiej pomocy należy zaliczyć Włochy (166 mln euro), Niemcy (148 mln euro) i Hiszpanię (110 mln euro). Z kolei pomoc objęta wyłączeniem grupowym w zakresie badań, rozwoju i innowacji wynosiła 980 mln euro i odpowiadała to udziałowi na poziomie 9% w ogólnej kwocie pomocy horyzontalnej kierowanej na ten cel. Państwa członkowskie, które najwięcej korzystały z tego instrumentu pomocy publicznej, to Hiszpania (282 mln euro), Włochy (267 mln euro) i Belgia (130 mln euro). Najmniej pomocy na podstawie rozporządzenia GBER zostało udzielone natomiast na ochronę środowiska

³⁸ X 306/2009 Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych.

– 732 mln euro (6% całkowitej kwoty pomocy na cele ochrony środowiska). Niski udział pomocy na ochronę środowiska w ramach wyłączeń grupowych może być tłumaczony obowiązywaniem licznych środków fiskalnych, które zostały wprowadzone przed rozpoczęciem stosowania przepisów rozporządzenia GBER, a które stanowią większą część pomocy publicznej na ochronę środowiska w Unii Europejskiej. W 2009 r. blisko połowa pomocy na ten cel została przyznana przez Niemcy, które wraz z Hiszpanią i Belgią rozdysponowały łącznie 91% pomocy na ochronę środowiska udzielanej z zastosowaniem wyłączeń grupowych.

5. Zakończenie

Unijna kontrola pomocy państwa jest zasadniczym elementem polityki konkurencji oraz koniecznym zabezpieczeniem efektywnej konkurencji i wolnego handlu na rynku wewnętrznym. Przepisy w dziedzinie pomocy państwa tworzą wspólną strukturę i zapewniają przede wszystkim równe warunki konkurencji dla przedsiębiorstw europejskich oraz pozwalają na uniknięcie sytuacji, w której państwa członkowskie niepotrzebnie prześcigałyby się w udzielaniu dotacji, co szkodziłoby Unii Europejskiej jako całości. Ponadto Komisja Europejska zachęca państwa członkowskie do traktowania w sposób priorytetowy działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności ich gospodarek i poprawę spójności społecznej i regionalnej. Reforma systemu pomocy państwa miała za zadanie ukierunkować pomoc na cele związane ze strategią lizbońską, takie jak badania, rozwój i innowacje, środki związane z kapitałem podwyższonego ryzyka, szkolenia, energia odnawialna i zmiany klimatyczne oraz inne środki w dziedzinie ochrony środowiska. Z tej perspektywy przepisy unijnego prawa konkurencji nakładają również na zainteresowane strony obowiązek sprawdzenia, czy pomoc państwa jest odpowiednim instrumentem polityki do realizacji celów leżących we wspólnym interesie. W ten sposób dzięki kontroli pomocy państwa unika się marnotrawienia zasobów publicznych, za co rachunek ostatecznie zapłaciliby podatnicy.

Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub poprzez środki państwowe w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji przez faworyzowanie niektórych przedsiębiorstw lub dostarczanie niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi, chyba że Traktat stanowi inaczej. Art. 107 ust. 2 TFUE stanowi, że niektóre rodzaje pomocy są automatycznie zgodne z rynkiem wewnętrznym. Z kolei w art. 107 ust. 3 TFUE wymienione zostały rodzaje pomocy, które Komisja może uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym. Pomoc dla przedsiębiorstw gospodarki realnej w warunkach kryzysu finansowo-

wego i gospodarczego mogła zostać uznana przez Komisję za dopuszczalną jako zgodna z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b TFUE, jeżeli miała ona na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego. Pomoc ta musiała być odpowiednia, proporcjonalna i konieczna oraz spełniać wszystkie warunki określone w tymczasowych ramach prawnych, ale przede wszystkim miała ona stanowić odpowiedź na zaburzenie dotyczące całej gospodarki. Szersza dopuszczalność tej pomocy w porównaniu z pomocą udzielaną w „normalnych warunkach” przejawiała się przede wszystkim w podwyższeniu pułapu pomocy *de minimis* z 200 tys. euro (100 tys. euro w transporcie lądowym) do 500 tys. euro w formie dotacji pieniężnej na przedsiębiorstwo oraz wprowadzeniu specjalnych warunków przyznawania pomocy w formie gwarancji, w formie dopłaty do oprocentowania, na wytwarzanie produktów ekologicznych, a także pomocy w formie środków w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka. W tymczasowych ramach prawnych przewidziano także nowe środki, upraszczające stosowanie reguł pomocy państwa w sytuacjach kryzysu, co dotyczyło w szczególności krótkoterminowych ubezpieczeń kredytów eksportowych. Zastosowanie tych sześciu tymczasowych instrumentów pomocy publicznej skutkowało: zmniejszeniem kosztów pożyczek poprzez redukcję stóp procentowych, ułatwionym dostępem do kredytów poprzez udzielanie gwarancji państwowych, nowymi możliwościami doraźnego wsparcia przedsiębiorstw poprzez zwiększenie limitu pomocy *de minimis*, a także poprzez dostosowanie warunków dostępu do kapitału podwyższonego ryzyka oraz ubezpieczeń działalności eksportowej przez państwo³⁹.

Istota wyłączeń grupowych w ramach pomocy publicznej opiera się na założeniu, że Komisja dysponuje dużym doświadczeniem w stosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, wystarczającym do zdefiniowania ogólnych kryteriów zgodności horyzontalnej pomocy publicznej z rynkiem wewnętrznym, i tym samym podlegają one wyłączeniu z procedury notyfikacyjnej określonej w art. 108 ust. 3 Traktatu. Słuszność tego założenia wynika stąd, że grupowe wyłączenie programów pomocowych spełniających warunki określone z góry w sposób bardzo szczegółowy przez Komisję było zabiegiem o charakterze wyłącznie proceduralnym, umożliwiającym zwiększenie przejrzystości i pewności prawnej w stosowaniu zasad konkurencji dotyczących pomocy państwa. Wprowadzenie wyłączeń grupowych umożliwiło skupienie się nad innymi rodzajami pomocy, które realnie mogły

³⁹ M. Campo, *The New State Aid Temporary Framework*, Competition Policy Newsletter 2009, nr 1, s. 21–26. Więcej w: B. Tranholm-Schwarz *et al.*, *The Real Economy – Challenges for Competition Policy in Periods of Retrenchment*, Competition Policy Newsletter 2009, nr 1, s. 3–6; P. Lowe, *State Aid Policy in the Context of the Financial Crisis*, Competition Policy Newsletter 2009, nr 2, s. 3–8.

zagrozić funkcjonowaniu jednolitego rynku europejskiego⁴⁰. Nowe rozporządzenie GBER jest w tym względzie specjalnym środkiem, ujednocającym i upraszczającym dotychczasowe przepisy w zakresie wyłączeń grupowych i odnosi się przekrojowo do wszystkich instrumentów i sektorów.

Weryfikując postawioną na wstępie tezę, należy stwierdzić, że jest ona prawdziwa, ponieważ w ostatnich kilku latach wartość pomocy państwa udzielanej w ramach wyłączeń grupowych wzrasta. W ujęciu nominalnym dla wszystkich 27 państw członkowskich pomoc ta kształtowała się w latach 2004–2009 na poziomie odpowiednio 2,37 mld euro, 2,63 mld euro, 3,16 mld euro, 6,14 mld euro, 8,9 mld euro oraz 10,8 mld euro. W ujęciu relatywnym do łącznej wartości pomocy publicznej udzielonej na cele horyzontalne w poszczególnych latach należy zauważyć, że udział ten w okresie 2004–2006 utrzymywał się na stabilnym poziomie 6–7% pomocy ogółem, od 2007 r. zaś zaczął się szybko zwiększać, osiągając ostatecznie w 2009 r. poziom 22%. Natomiast utrzymujący się w tym okresie mniejszy udział wyłączeń grupowych na niektóre cele w stosunku do udziału pomocy horyzontalnej na te same cele udzielanej na zasadach ogólnych, czyli pomocy, która wymaga zatwierdzenia w formie programu pomocowego lub pomocy *ad hoc* przez Komisję, nie podważa znaczenia wyłączeń grupowych jako instrumentu pozwalającego na szybkie i skuteczne udzielanie pomocy publicznej, a tym samym umożliwiającego przeprowadzenie procesu naprawczego w zakresie usunięcia skutków kryzysu finansowego i gospodarczego dla sfery realnej, zapewniając jednocześnie utrzymanie rynku wewnętrznego w nienaruszonym stanie. Wynika to z faktu, że mniejszy odsetek wyłączeń grupowych w przypadku pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz pomocy na zatrudnienie można tłumaczyć niezmiernie wysokim poziomem wydatków poniesionych w ramach kilku dużych programów pomocowych, które zostały zatwierdzone przez Komisję jeszcze przed wejściem w życie rozporządzeń o wyłączeniach grupowych⁴¹. Nie należy zapominać przy tym o zdecydowanej przewadze pomocy na szkolenia udzielanej w ramach wyłączeń grupowych (zarówno na podstawie rozporządzenia BER, jak i rozporządzenia GBER) nad pomocą horyzontalną przyznawaną na zasadach ogólnych na ten cel i rosnącą z roku na rok intensywnością pomocy regionalnej, która w ramach rozporządzeń wyłączających udzielana jest dopiero od 2007 r.

⁴⁰ A. Sinnaeve, *Block Exemptions for State Aid: More Scope for Control by Member States and Competitors*, „Common Market Law Review” 2001, vol. 38, s. 1479–1501.

⁴¹ Na przykład obowiązujący od 1 stycznia 1997 r. do 31 grudnia 2012 r. duński program pomocy w zakresie zatrudnienia (NN 10/2002 – Mesures sociales dans le secteur du travail), czy też włoski program pomocowy wspierający produkcję przemysłową w regionach o niekorzystnych warunkach gospodarczych (N 715/1999, zmieniony przez N 440/2006).

Na zakonczenie warto zaznaczye, ze przy uzyciu takich narzedzi, jak ogolne rozporzadzenie w sprawie wylaczen grupowych i pakiet wprowadzajacy uproszczenia dotyczace proceduralnych aspektow kontroli pomocy panstwa (obejmujacy wnioski dotyczace procedury uproszczonej w przypadku niektorych zgloszen, kodeks najlepszych praktyk oraz zawiadomienie dotyczace egzekwowania stosownych przepisow prawa przez osoby prywatne w ramach postepowan dotyczacych pomocy panstwa prowadzonych przez sady krajowe), stanowiacych koncowy etap rozpoczetej w 2005 r. reformy pomocy panstwa, Komisja w dalszym ciagu zapewnia ochronę konkurencji, podczas gdy panstwa czlonkowskie maja swobode wyboru instrumentow wsparcia najlepiej odpowiadajacych stosowanym przez nie polaczeniom polityki fiskalnej i monetarnej.

Literatura

- Baudenbacher C., *A Brief Guide to European State Aid Law*, Kluwer Law International, London–The Hague–Boston 1997.
- Berghofer M., *The New De Minimis Regulation: Enlarging the Sword of Damocles?*, „European State Aid Law Quarterly” 2007, nr 1.
- Campo M., *The New State Aid Temporary Framework*, Competition Policy Newsletter 2009, nr 1.
- Commission of the European Communities: State Aid Scoreboard*, Tabele wyników w dziedzinie pomocy państwa. Sprawozdania na temat pomocy państwa przyznanej przez państwa członkowskie w latach 2004–2009, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.html.
- Deiberova K., Nyssens H., *The New General Block Exemption Regulation (GBER): What Changed?*, „European State Aid Law Quarterly” 2009, nr 1.
- Evans A., *European Community Law of State Aid*, Oxford European Community Law Series, Oxford University Press, Oxford–New York 1997.
- European State Aid Law. Handbook*, red. M. Heidenhain, Verlag C.H. Beck, Hart Publishing, München–Oxford 2010.
- Komunikat Komisji do Rady Europejskiej – Europejski plan naprawy gospodarczej, Bruksela, 26.11.2008, KOM(2008) 800 wersja ostateczna.
- Lowe P., *State Aid Policy in the Context of the Financial Crisis*, Competition Policy Newsletter 2009, nr 2.
- Marquardt P., *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców*, LexisNexis, Warszawa 2007.
- Nyssens H., *The General Block Exemption Regulation (GBER): Bigger, Simpler and More Economic*, Competition Policy Newsletter 2008, nr 3.
- Plan działań w zakresie pomocy państwa. Gorzej i lepiej ukierunkowana pomoc państwa: mapa drogowa reformy pomocy państwa na lata 2005–2009*, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, 7.06.2005, KOM(2005) 107 końcowy.

- Quigley C., *European State Aid Law and Policy*, Second Edition, Hart Publishing, Oxford–Portland Oregon 2009.
- Report from the Commission: State Aid Scoreboard Report on State Aid Granted by the EU Member States – Autumn 2010 Update*, Brussels, 1.12.2010, COM(2010) 701 final.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy de minimis, Dz.Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską dla niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa, Dz.Urz. WE L142/1 z 14.05.1998 r.
- Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), Dz.Urz. UE L 154/1 z 21.06.2003 r.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu, Dz.Urz. UE L 241 z 9.08.2008 r.
- Sinnaeve A., *Block Exemptions for State Aid: More Scope for Control by Member States and Competitors*, „Common Market Law Review” 2001, vol. 38.
- Tranholm-Schwarz B. *et al.*, *The Real Economy – Challenges for Competition Policy in Periods of Retrenchment*, Competition Policy Newsletter 2009, nr 1.
- Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wersje skonsolidowane – Dz.Urz. UE, C 83 z 30.03.2010 r.
- Tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego, wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 83 z 07.04.2009 r., z późn. zm. w Dz.Urz. UE C 261 z 31.10.2009 r. oraz Dz.Urz. UE C 303 z 15.12.2009 r.
- Wspólnotowe wytyczne w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, Dz.Urz. UE C 82 z 1.04.2008 r.
- Wspólnotowe zasady ramowe dotyczące pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną, Dz.Urz. UE C 323 z 30.12.2006 r.
- Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007–2013, Dz.Urz. UE C 54 z 4.03.2006 r.

Block Exemptions as an Example of State Aid Eligibility Regulations in the European Union

The paper presents state aid eligibility regulations in EU member states; special attention is given to the General Block Exemption Regulation (GBER), adopted by the European Commission in 2008, which releases member states from the obligation to notify to the Commission a number of state aid measures. The implementation of the regulation is one of the major components of the reform of the state aid system undertaken by the Commission in the recent years. The reform is a major step in the process of reducing bureaucracy and it demonstrates a modern approach to state aid control, contributing to the Lisbon Strategy process completed in 2010. The Strategy's

objectives included sustainable development, the increased competitiveness of the EU's industry, increased employment as well as social and regional cohesion. The author claims that state aid granted by member states under block exemptions tended to increase in the period of the financial crisis and constituted, apart from temporary measures, a major factor in the process of coordinating mid- and long-term improvement efforts, ensuring the stability of the internal market.

Piotr Podsiadło – magister, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wydział Finansów, Katedra Finansów.

Zainteresowania naukowo-badawcze: system pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w Unii Europejskiej, samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego, system podatkowy w Polsce.

e-mail: podsiadp@uek.krakow.pl